

V. H. 1929

Fig. 1. Teestrup. Ydre, set fra Sydøst.

TEESTRUP KIRKE

RINGSTED HERRED

Kirken, der var indviet til Vor Frue¹, nævnes i Roskildebispens Jordebog o. 1370 med en halv Plovs Land og svarede da 1 Mark². 31. Dec. 1678 fik Kammerjunker A. L. Knuth til Tybjerggaard Gavebrev fra Christian V paa Kirken³, som 1689 forenedes med Gisselfeld. Herfra gik Kirken over til Selveje 19. Sept. 1912. Indtil 1895 var Sognet *Anneks* til Aversi (Tybjerg Hrd., Præstø Amt), men er nu Enesogn.

Kirken ligger paa fladt Terræn i den østlige Del af Byen. Kirkegaarden, der er udvidet mod Øst, har ny Mur paa alle Sider. En *Kirkelade* nævnes 1654—65 (Bgsk.).

Kirken består af senromansk Skib med gotisk Kor, Sakristi, Taarn og Vaabenhus.

Af den oprindelige, senromanske Bygning staar nu kun *Skibet*, opført af korte *Munkesten* (25—25,5 x 12—13 x 8,5 cm). I det Indre er Fugerne skraat udglattede og skaarne i Underkanten; i det Ydre har de sikkert kun været udglattede. Den romanske Murhøjde er o. 4,70 m over nuværende Terræn. Over de smaa Syldsten findes paa Langsiderne en muret Sokkel, af hvis to stærkt overpudsede og ødelagte Profilled det nederste har været rundet, det

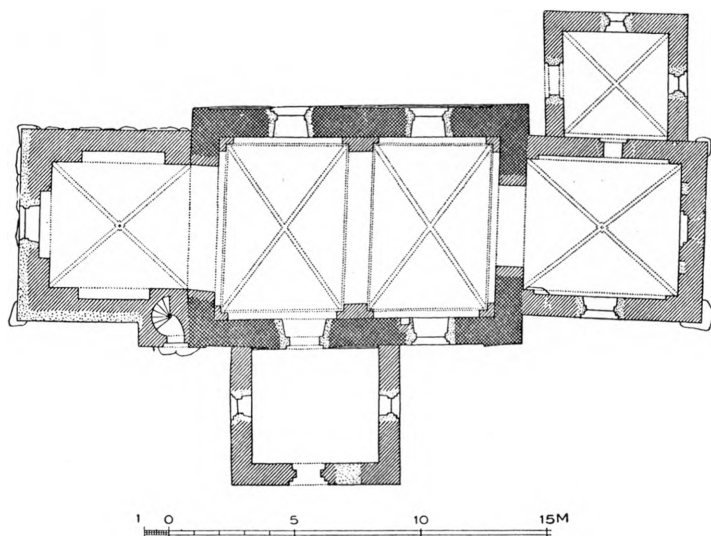
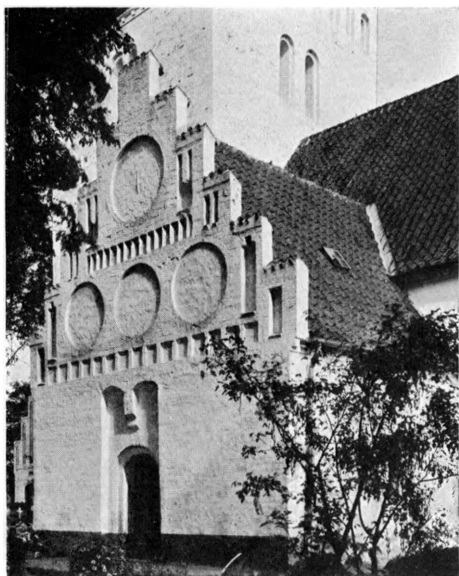

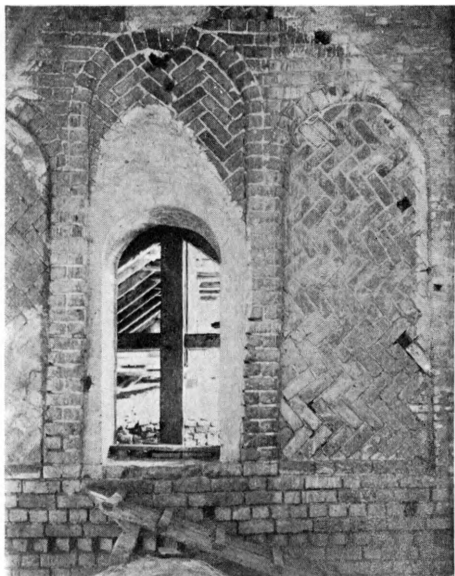
Fig. 2. Teestrup. Plan. 1: 300. Maalt af Th. Havning 1913.

øverste skraakantet (bedst bevaret paa Nordsiden og inde i Vaabehuset). I Plan med Sokkelens øverste Fremspring og bindige med dette har Langmurene Hjørnelisener (ikke omfattende), hvis Bredde er langt større i Øst end i Vest. Ogsaa de oprindelige Dørsteder er omgivet af lignende, til Sokkelen svarende Murfremspring, foroven afsluttede med en simpel Skraakant. Den endnu benyttede Syddør er ommuret i moderne Tid; af den tilmurede Norddør er kun bevaret Østkarmen og den nærmeste Del af en vistnok rund Bue, muret med Fladskifte udenom et Rulskifte, medens den iøvrigt er ødelagt af et nyt Vindue. Af oprindelige Vinduer skimtes kun en tvivlsom Rest af et Buestik over det nuværende østre Sydvindue; det er dog muligt, at Stikket hører til et yngre, spidsbuget Vindue. Syd væggen har i Østfaget en lille Vægniche med Spærstik. Af oprindelige Gesimser er intet bevaret; fra Vaabehusloftet ses, at Overmurene maa være reparererede allerede i den senere Middelalder (Murskeridsede Fuger). Begge de oprindelige Taggavle er bevarede: Østgavlen (nu uden Kamme) har over Kortaget to Savskifter og over det øverste af disse en lille Loftsglug, under Taget en rundbuet, sikkert oprindelig Loftsdør. Den i Taarnet indbyggede Vestgavl (Fig. 4) har tre, rundbuede, 113 cm brede Blændinger med zigzagmuret Bund, skraafaset Underkant og iøvrigt afrundede Kanter paa Buestikkene og paa de Helsten brede Piller, der adskiller dem. Over Midtblændingen, der er højere end de to andre, findes et Savskifte med skævtstillede Tænder, og et andet lignende Savskifte løber fem Skifter under Blændingerne (sml. Skørpinge, Vester Flakkebjerg Hrd.)

Gotiske Omdannelser og Tilbygninger. O. 1300 er der indbygget to Fag Krydshvælv i Skibet. Hvælvene hviler paa karnisprofilerede Kragbaand og paa

M. M. 1913

Fig. 3. Teestrup. Vaabenhus
(S. 604).

M. M. 1913

Fig. 4. Teestrup. Parti af Skibets Vestgavl
(S. 602).

svære, spidse Gjord- og Skjoldbuer; Gjordbuen er ikke mindre end 96 cm bred. De afrundede Ribber løber ned paa Dværjsøjler med Trapezkapitæl, kegleformet Konsol og runde Skafringe. Smaa Rundstave løber langs de nedre Kanter af Hvælvingskapperne, der er Helsten svære og kuppelagtig murede, dog i Østhvælv svagt bukled. Paa Oversiden af det østre Hvælv ses en Slags Overribber, meget uregelmæssig murede af Løbere paa Fladen, og paa dets Top staar Rester af en Topkvadrat, men disse Enkeltheder forekommer ikke paa Vesthvælv, der er lavere og i Detaljerne spinklere. Fælles for dem begge er dog, at der spores Forstærkningsmure om deres nedre Del, og at Lommerne synes at have været helt fyldte af Murværk. I Østhvælvings Østkappe et lille Hul med Slidmærker efter Reb til en Klokke, som maa have hængt paa Skibets Østgavl.

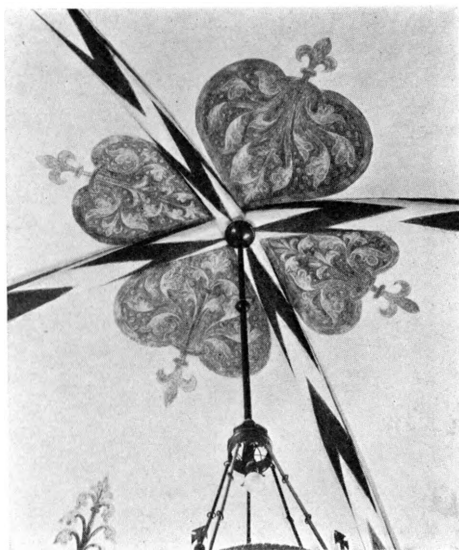
Den spidse, paafaldende skævt anbragte Korbue er samtidig med Hvælvene; dens Kragbaand svarer ganske til Vægpillernes. I Buens Sider er indhugget Skaar til Anlæg for en Krucifiksbjælke. Det oprindelige Kor har haft et Hvælv af lignende Art som Skibets. Spor af dets Indbinding i Triumfmuren ses umiddelbart over det nuværende Hvælv, ligesom det ved en Undersøgelse er konstateret, at dets Hjørnepiller har staaet o. 55 cm fra Korbuens Sider.

Det nuværende *Kor* er sengotisk, bygget af Munkesten. Et anseligt, spidsbuet Østvindue er tilmuret i ydre Murflugt, men ses indadtil med dobbelte False. Uden om det er to lavtsiddende, fladbuede Vægnicher; over det nuværende Sydvindue spores et fladbuet Stik. Østgavlen har syv Højblænder-

V. H. 1928

Fig. 5. Teestrup. Indre, set mod Øst (S. 602 f.).

P. N. 1922

Fig. 6. Teestrup. Kalkmaleri i Skibets Vest-Hvælving (S. 605).

ger, af hvilke kun den nordligste har bevaret Rester af en Spidsbue, medens de andres Afslutninger er bortskaaret sammen med Kammene. Det samtidige Hvælv har rundbuede Halvstens Skjoldbuer, men kun i Nord og Syd; Overribber af Løbere paa Fladen.

Kun lidt yngre end Koret er *Sakristiet*, men helt samtidige er de næppe. Dets fladbuede Dør til Koret synes at være senere brudt, og den lave Krydshvælving har en Halvstens, rund Skjoldbue mod Kormuren. Den svarer iøvrigt til Korets, men mangler Overribber. De nuværende Vinduer og Vestdøren er moderne. Gavlen har syv Trappekamme og ligesaa mange Høj blændinger, afvekslende med Spidsbue og vandret Fals.

Ogsaa Vaabenhus (Fig. 3) og Taarn er bygget af Munkesten i Middelalderens sidste Tid. *Vaabenhusets* Indgangsdør er fladbuet i højt Spejl med dobbelt Fladbue. Den er trukket noget til Vest, vistnok af Hensyn til et nu helt tilmuret, spidsbuet Vindue, som har siddet østligere i Muren, udvendig under et fladbuet Spejl af samme Højde som Dørens. Gavlen har 11 Kamme og en rig Blændingsdekoration af midtsjællandsk Karakter med store, flade Rundblændinger og to vandrette Baand, det nedre med smaa, flade Retkantsblændinger, det øvre et Savskifte af Sten paa Højkant.

Taarnet er 1882 stærkt ommuret med smaa, gule Sten, saaledes at kun de nedre Partier og Nordmuren har Munkestensmurværket bevaret i oprindelig Stand. Taarnrummet, der har haft et spidsbuet Vestvindue, har mod Kirken en meget bred, spids Taarnbue og i Væggene store, spidsbuede Spareblæn-

dinge; det dækkes af et højt, samtidigt Krydshvælv uden synlige Vægbuer, men er iøvrigt som Korhvælv. Trappehuset paa Sydsiden op mod Skibets Gavl har fladbuget, falset Indgangsdør og Trappe uden Spindel. Ogsaa i det høje Mellemstokværk har der været spidsbuede Spareblændinger med ret store, spidsbuede Vinduer, hvoraf Rester er bevaret i Nord og Vest. Det er muligt, at Klokestokværket, der kun i Nord har bevaret sit oprindelige, fladbuede, falsede Glamhul-Par, er lidt senere paabygget; baade Munkestenene og Fugebehandlingen er noget afvigende, og der findes her Kridtstensbaand i Murene. De tre Sæt Glamhuller blev 1882 muret af nyt med runde Buer; Gesimserne og de blændingssmykkede Trappegavle er ligeledes moderne.

Alle nu benyttede Vinduer blev i 1863 ommurede med smaa, gule Sten og forsynede med Støbejerns-Rammer. Vistnok ved samme Tid er de nuværende Tandsnitsgesimser murede og Tagværkerne fornyede. I Kor og Skib er der dog tildels Ege-Tagværk af sentmiddelalderlig Krydsbaandstype. Kirken staar hvidkalket med røde Tegltage.

KALKMALERIER

Skibets tidliggotiske Hvælv og den samtidig med disses Indbygning omdannede Korbue har en Kalkmaleri-Udsmykning fra o. 1300, som er fremdraget 1919 og restaureret 1921—22 af N. Rich. Rasmussen⁴; Bevaringstilstanden var saa daarlig, at store Dele maatte males helt af nyt; det gælder særlig Vesthvælv.

Dekorationerne (Fig. 5—6) er malet direkte paa Pudslaget, hvori deres Konturer forinden var indridset; der lindes ogsaa overalt malede Konturer, sorte eller rødbrune. Paa Buerne store Kvadre, paa Ribberne Zigzagbaand, paa Rundstavene Skraabaand, paa Dværgsøjler og Kragbaand Længdestriber. Korbuens Kragbaand har en primitiv Marmorering, Dværgsøjlernes Kapitæler et lille Bladornament. I Kapperne findes nærmest Krydset store, hjerteformede omskrevne Bladornamenter paa sort Bund, og over Buespidserne meget enkle, stiliserede Planter, alt af senromansk Karakter. Bladværket er for største Delen grønt, medens Stænglerne har staaet i Mønje; iøvrigt er de anvendte Farver hovedsagelig rødbrunt og i mindre Udstrækning graat og sort.

Under Kragbaandshøjde staar Murværket blankt og fuget. Dekorationerne er samtidige med Hvælvene, det konstateredes endog ved Undersøgelsen, at Østhvælv har været malet, før Triumfinuren og Vesthvælv pudsedes.

Ovenover denne Dekoration sad paa Buer og Ribber Spor af en langt yngre Kvadermaling med blaagraa Kvadre, i Korbuen og i Koret en Tæppedekoration paa de nedre Vægge; paa Korbuens Sydside læstes Navnet: »Peter Nitzen 1691«.

M. M. 1913

Fig. 7. Teestrup. Altertavle (S. 606).

V. H. 1929

Fig. 8. Teestrup. Prædikestol (S. 607).

INVENTAR

Alterbordet, af Fyr, er moderne; bagved findes de overpudsede Rester af et ældre Bord, muret af Tegl, med en ødelagt Skraakant og staaende direkte op til Østvæggen. †*Sidealter*. Et »Munkealter med nogle skønne Mursten [sikkert glaserede Fliser], som stod ved Kvindestolene« [i Skibets Nordside], blev fjernet 1665—66 (Rgsk.).

Altartavle (Fig. 7) i tidlig Bruskbarok o. 1630, af samme Opbygning og samme Mester som Tavlen i Øde-Førslev (S. 536). Fire fritstaaende korintiske Søjler afdeler Storstykket i tre Felter, hvoraf Sidefelterne optages af fritskaarne Figurer, Moses og Johannes Døberen; af Storfeltets Rammeværk mangler nu Bueslaget. Storvingerne, der ender i Kerubhoveder, har Frugtbundter og Gervandter, der holdes af slanke Kvindeskikkelser, hvis ene Ben ender i en Hov, mens det andet er formet som en Havfruehale. Topstykket flankeres af Hermer, Tro og Haab, og Topvingerne ender i Dyrehoveder. I Topkartouchen, der afsluttes af en siddende Figur, Retfærdigheden, findes et reliefskaaret C. 4. Foran Storfeltet staar en Kristusfigur i Gibs (Thorvaldsens, sml. Fig. 5). Tavlen er egemalet med forgyldte Lister, hvorunder den oprindelige Staffering (bl. a. rød og grøn Lasur paa Sølv) og en senere, vistnok fra 1848, kan spores.

Altarsølv. *Kalk*, fra 1690, med sekسدelt Skaft, Knop med drevne Tungeornamenter, i hvis mellemliggende Rudefelter er graveret »I H S«; seksdelt

Fod, rund Fodplade. Under Bunden graveret: »Adam Levin Knuth hafuer A. 1690 gifvet denne Kalch og Disch til Testrup Kierche«; ingen Stempler. Den nuværende *Disk* er fra 1907. En † *Vinflaske* købtes i Køge 1663—64 for 2 Dlr. 4 Sk. »eftersom den gamle blev brændt«.

Alterstager, 38 cm høje, med rigt profileret Skaft; fra o. 1650.

Font, af Granit, romansk, af to Sten. Den svagt udhævede Kumme, Tvm. 67 cm, har foroven en svær Tovsning og forneden en kraftig Bundstav; lav Fordybning, uden Afløb; keglestubformet Fod.

Fad, af Messing, 44,5 cm i Tvm., af Nürnbergerarbejde fra o. 1550. I Bunden Bebudelsen, omgivet af en stærkt udslidt Minuskelring, paa Kanten smaa, indstemplede Bosetter og Liljer; paa Bagsiden indprikket: »Jørgensen 1795 Degn«. *Kande*, af Tin, fra o. 1800—1850; uden Mærker.

Prædikestol (Fig. 8), i Sen-Renaissance fra o. 1615 af Brix Snedker i Roskilde⁵. De fire Fag adskilles af kvindelige Hermer, sikkert Dyder, men kun Retfærdigheden har bevaret sine Kendetegn. Storfelterne har indenfor rigt varierede Portaler med afvekslende bærende Led (1. Fag: Tro og Haab, 2. Fag: Atlanter, 3. og 4. Fag: Engle) kraftigt skaarne Relieffer af Gravlæggelsen, Opstandelsen, Himmelfarten og Dommedag; over det sidste Felt en Retfærdighedens Gudinde. Ny sekskantet Fodstolpe og nygotiske Nedhæng under de nedre Smalfyldinger. Stolen staar egetræsmalet, men ældre Skriftsprog spores i Smalfyldingerne. Samtidig sekssidet Himmel med nygotiske Nedhæng, gibsstøbte Kerubhoveder og Gibsdue; egetræsmalet. Ny Opgang.

Stoleværket, med Smaamalerier paa Gavlene, anskaffet 1863.

†*Skriptestol* blev 1665 leveret af Laurids Snedker i Roskilde for 4 Dlr. (Rgsk.).

†*Pulpitur*, omtalt 1665—66 (Rgsk.).

Klokker. 1) 1708. Paa Klokkelegemet med slet støbte Versaler: »Hans høye Xel... høybaarne Chrisian G... og høy baarne Fru loed denne Klo... til Testrop Anno 1708«; herover Danneskjolds og Kragts Vaaben i ovale Skjolde. Paa Slagringen: »Me fecit Hindrick Thessien«. Foroven to Akantusbladfriser. Tvm. 102 cm. (Sml. S. 565).

2) Støbt af J. C. & H. Gamst i København 1834. Tvm. 78 cm.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1654—65 (RA). — Kaldsbog 1895 ff. (ved Embedet). — Præsteindberetninger 1755 (NM), 1758 (LA). — Museumsindberetninger af J. R. Løffler 1883, Th. Havning og M. Mackeprang 1913. Revideret af P. N. og V. H. 1928.

O. F. C. Rasmussen: Optegnelser om Gisselfeld. Nestved 1868. S. 369 ff.

- ¹ Repertorium 6. Juli 1372. ² S. R. D. VII, 117. ³ Rasmussen: Gisselfeld. S. 148, 369. ⁴ Indberetninger om Kalkmalerier af G. A. Jensen 1919, N. Rich. Rasmussen 1921 (Restaurering), Poul Nørlund 1922. ⁵ C. A. Jensen: Snedkere og Billedsnidere. 1911. S. 83 f. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark. 1928. S. 49 ff.

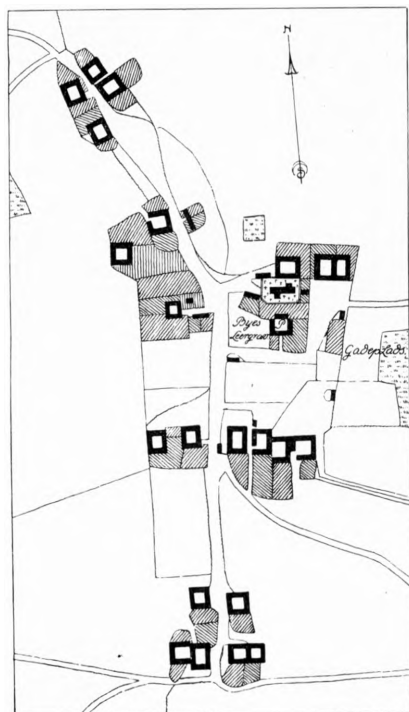

Fig. 9. Teestrup 1792—93 (1805)